

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 83/08-57

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. októbra 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť Ing. J. Ž., T., zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania podľa čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 3 Sž 106/2004 a sp. zn. 1 Sž-o-NS 150/2005 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sž-o-NS 150/2005 z 24. augusta 2006 a takto

r o z h o d o l :

Základné práva Ing. J. Ž. na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania podľa čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 3 Sž 106/2004 a sp. zn. 1 Sž-o-NS 150/2005 porušené nebolo.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. I. ÚS 83/08 zo 6. marca 2008 na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania podľa čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 3 SŽ 106/2004 a sp. zn. 1 SŽ-o-NS 150/2005 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 SŽ-o-NS 150/2005 z 24. augusta 2006.

2. Zo sťažnosti, z jej príloh, ako aj zo spisového materiálu vzťahujúceho sa na vec vyplýva, že označený porušovateľ (ako prvostupňový a odvolací súd) zastavil konanie (resp. toto potvrdil) vo veci sťažovateľovho návrhu na zrušenie personálneho rozkazu Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo obrany“) č. 048 z 19. novembra 2001 z dôvodu oneskoreného podania žaloby, keď nebola dodržaná dvojmesačná lehota na podanie správnej žaloby v zmysle § 250b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Z odôvodnenia konečného rozhodnutia vo veci vyplýva, že personálny rozkaz ministerstva obrany č. 048 z 19. novembra 2001 vzal sťažovateľ na vedomie 26. novembra 2001. Keďže sťažovateľ podal žalobu 19. novembra 2002, mala byť žaloba podaná oneskorene.

Podľa názoru sťažovateľa „... postupom NS SR... došlo k zjavne neopodstatnenému a arbitrárnemu rozhodnutiu, ktorým bolo porušené právo na prístup k súdu, právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie garantované v čl. 46 ods. 1, 2 Ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru. ... K porušeniu základných práv a slobôd došlo v dôsledku arbitrárneho postupu všeobecných súdov, keď konanie zastavili z formálnych dôvodov bez toho, aby sa zaoberali meritom veci. ... Dôvodom pre zastavenie konania bola zmena

právnej úpravy, ktorá s účinnosťou od 01. 01. 2004 umožnila preskúmanie personálnych rozkazov aj v správnom súdnictve. Lehotu na podanie žaloby ako formálny predpoklad splnenia podmienky konania však sudy určili pred nadobudnutím účinnosti zákona, ktorý jej podanie umožnil. Vzhľadom na nedostatok intertemporálnych ustanovení zák. č. 424/2002 Z. z. bolo potrebné vec posúdiť podľa všeobecne platných pravidiel a zásad upravujúcich vzťah starého a nového predpisu. Tieto pravidlá a zásady spočívajú v nutnosti ochrany nadobudnutých práv a nedopúšťajú, aby sa právne vzťahy a nároky z nich, ktoré vznikli podľa starého práva posudzovali podľa nového práva. K základným znakom právneho štátu totiž neodmysliteľne patrí požiadavka (princíp) právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok. Nie je prípustné, ak zákon neustanovuje inak, aby právna úprava so spätnou účinnosťou pôsobila na právne vzťahy vzniknuté v minulosti. ... V právoplatnom rozhodnutí NS SR zo dňa 24. 08. 2006 sp. zn. I Sž-o-NS 150/2005 absentuje odôvodnenie... v zmysle... zásady ústavne súladného rozhodnutia. Vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal meritom veci..., je zrejmé, že rozhodnou právnou skutočnosťou, ktorá mala byť v odôvodnení rozhodnutia súdu zodpovedaná, je skúmanie podmienky pre zastavenie konania, t. j. dôvodnosť aplikácie lehoty na podanie žaloby v zmysle § 250 ods. 1 OSP. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nie je vôbec zřejmý dôvod aplikácie ustanovenia § 250 ods. 1 OSP napriek tomu, že zákon č. 424/2002 Z. z. umožňujúci použitie ustanovení o správnom súdnictve nadobudol účinnosť až po podaní návrhu na začatie konania. ... Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nie je vôbec zřejmý termín začatia plynutia... a termín uplynutia dvojmesačnej lehoty v zmysle § 250 ods. 1 OSP. Vo vzťahu k včasnosti podaniu návrhu odvolací súd len neurčito konštatuje, že žaloba bola podaná zjavne po uplynutí zákonnej dvojmesačnej lehoty.

V podanom odvolaní nastolil sťažovateľ právne a skutkovo relevantnú otázku súvisiacu s predmetom súdnej ochrany, ktorou bolo vymedzenie právnej skutočnosti rozhodnej pre začatie plynutia lehoty na podanie návrhu na začatie konania, a to:

- účinnosť zák. č. 424/2002, ktorým sa zmenilo ustanovenie § 248 ods. 2 písm. d) OSP (preskúmanie rozkazov funkcionárov ozbrojených síl);
- rozhodnutie Ministra obrany SR o mimoriadnom opravnom prostriedku zo dňa 03. 10. 2002, a to s poukázaním na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva - Zvolský a Zvolská c/a ČR č. 46129/99 a zároveň ako polemiku s rozhodnutím súdu prvého stupňa;

S právne a skutkovo relevantnou otázkou súvisiacou s predmetom súdnej ochrany sa odvolací súd vôbec nezaoberal...“.

3. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol vydať takýto nález:

„Základné právo sťažovateľa, a to právo na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania podľa čl. 36 Ústavy SR, právo na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 Ústavy SR, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní pod sp. zn. 1 Sž-o-NS 150/2005 a v konaní vedenom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. 3 Sž 106/2004.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Sž-o-NS 150/2005 zo dňa 24. 08. 2006 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

Podľa § 36 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu priznáva sa sťažovateľovi náhrada trov právneho zastúpenia. ...“

4. K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyjadrila predsedníčka správneho kolégia najvyššieho súdu podaním č. Snj 5/08-13 zo 16. októbra 2008. Na jej podanie reagoval právny zástupca sťažovateľa podaním z 27. októbra 2008.

4.1 Predsedníčka správneho kolégia najvyššieho súdu v podstatnom uviedla, že *«Sťažnosť... smeruje proti právoplatnému uzneseniu Najvyššieho súdu... z 24. augusta 2006..., ktorým bolo potvrdené uznesenie Najvyššieho súdu... zo 7. marca 2005... o zastavení konania o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného o prepustení zo služobného pomeru. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako odvolací súd, považoval za dostatočné skutkové zistenia súdu prvého stupňa a jeho právne závery o zastavení konania považoval za správne.*

Z obsahu spisov vyplýva, že personálnym rozkazom ministra obrany Slovenskej republiky č. 048 z 19. novembra 2001 bol žalobca k 1. decembru 2001 prepustený zo

služobného pomeru v Armáde Slovenskej republiky. Personálny rozkaz bol žalobcovi vyhlásený 26. novembra 2001 a nadobudol tým právoplatnosť, lebo opravný prostriedok proti nemu nebol prípustný. Od uvedeného dňa začala žalobcovi plynúť dvojmesačná lehota na podanie žaloby v správnom súdnictve, uvedená v § 250b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorej zmeškanie nemožno odpustiť.

Lehota na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti personálneho rozkazu v správnom súdnictve uplynula žalobcovi 26. januára 2002, ale žalobca podal svoju žalobu osobne na súd až 19. novembra 2002. Poznamenávame, že žaloba bola podaná okrem toho aj na vecne nepríslušnom súde. O tom, že žaloba bola žalobou podľa V. časti OSP svedčí jej vecný obsah a navrhovaný petit.

O preskúmaní zákonnosti personálnych rozkazov o prepustení zo služobného pomeru vydávaných v ozbrojených silách a zboroch formou vyhlásenia rozkazu rozhodoval najvyšší súd, pokiaľ rozkaz bol vydaný ministrom, ako vecne príslušný súd, od nadobudnutia účinnosti zákona č. 519/1991 Zb., bez ohľadu na znenie § 248 ods. 2 písm. d) OSP pretože personálny rozkaz je rozhodnutím príslušného služobného orgánu vo verejnoprávnom vzťahu služobného pomeru vojaka, ktorého súdne preskúmanie nevyučoval žiadny zákon.

Podľa § 244 ods. 3 OSP rozhodnutiami správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi v správnom konaní, ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti fyzických alebo právnických osôb alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb priamo dotknuté, pokiaľ ide o rozhodnutia s poukazom na znenie ods. 2 v oblasti verejnej správy. Personálny rozkaz o skončení služobného pomeru je rozhodnutím orgánu verejnej správy, ktorým zanikajú práva a povinnosti žalobcu v služobnom pomere, preto je rozhodnutím, ktorého zákonnosť súd preskúmava v konaní podľa V. časti OSP. Možnosť preskúmať také rozhodnutie nebola daná až zákonom č. 424/2002 Z. z. zmenou § 248, ktorý vo vzťahu k uvedenému ustanoveniu nadobudol účinnosť 1. 1. 2004.

V čase, kedy personálny rozkaz nadobudol právoplatnosť (a aj v súčasnosti), mohol právo na súdne preskúmanie rozhodnutia žalovaného vylúčiť len zákon. Podľa zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov neboli zo súdneho prieskumu vylúčené personálne rozkazy o skončení služobných pomerov vojakov, preto konanie o žalobe proti takému rozhodnutiu patrilo do pôsobnosti súdu v správnom

súdnicte. Právny názor žalobcu..., podľa ktorého bolo preskúmanie personálnych rozkazov o skončení služobných pomerov zo súdneho preskúmania vylúčené, je vyvrátený práve obsahom jeho správnej žaloby podanej pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 424/2002 Z. z., ktorá formou aj obsahom, ako aj petitom zodpovedá ustanoveniam § 249 ods. 2 a § 250j ods. 2 OSP.

Otázku svojej právomoci a vecnej príslušnosti si musí súd v každej veci vyriešiť pred začatím konania. Aj v danej veci si ju súd, na ktorý bola žaloba podaná (Okresný súd Bratislava III), ako aj najvyšší súd (ktorému bola ako vecne príslušnému postúpená) vyriešil a o svojej právomoci a vecnej príslušnosti v správnom súdnicte nepochyboval. Žalobca proti postupu súdov, t. j. ani proti uzneseniu o postúpení veci a ani pri prejednaní veci najvyšším súdom neuviedol žiadne tvrdenia ani námietky, ktoré by svedčali o tom, vec nebola na súd podaná ako správna žaloba. Neobstojí preto dodatočné, až v ústavnej sťažnosti uvedené tvrdenie, že „návrh na začatie konania nebol podaný ako žaloba v zmysle § 247 OSP ale ako návrh podľa III. časti OSP“ a „uvedená skutočnosť je potvrdená určením príslušného okresného súdu a ktorej podanie nie je obmedzené žiadnou lehotou na jej podanie.“ V tejto súvislosti najvyšší súd len znova poukazuje na obsah žaloby a petit žaloby, ktorým sa žalobca domáhal zrušenia personálneho rozkazu a vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie. Samotné podanie návrhu na okresný súd v tomto zmysle nie je rozhodujúce, najmä ak zákon sám predpokladá možnosť postúpenia veci príslušnému súdu. Rozhodujúci je obsah žaloby a nie to, na ktorý súd bola podaná. Najvyšší súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že koná podľa § 246 ods. 2 OSP ako súd vecne príslušný, nebolo však potrebné v dôvodoch rozhodnutia osobitne poukazovať na to, že koná ako súd správny, lebo to vyplýva zo skutočnosti, že súd konal o žalobe podanej podľa § 244 a nasl. OSP o správnom súdnicte, čo osobitne žalobca požadoval v časti II žaloby a podľa príslušných ustanovení OSP súd aj svoju právomoc a vecnú príslušnosť uznával. Treba tiež poukázať na dôvody odvolania podané proti prvostupňovému rozhodnutiu súdu sp. zn. 3Sž 106/2004, v ktorých žalobca neuviedol nič, čím by spochybnil preskúmanie právomoc a vecnú príslušnosť najvyššieho súdu, ako súdu konajúceho podľa V. časti OSP.

Poskytnutie kvalifikovaných právnych služieb predpokladá, že v konaní pred súdom právny zástupca s právnickým vzdelaním ustanovenia OSP pozná a súd ho o nich nemusí poučovať, len preto, aby sa v budúcnosti vyhol obviňovaniu z arbitrárneho rozhodovania.

V danej veci práve súd akceptoval dôvody uvedené žalobcom, že personálny rozkaz nie je z preskúmania súdom vylúčený. Skutočnosť, že preskúmanie rozhodnutia o skončení služobného pomeru žalobcu patrilo do preskúmvacej právomoci súdu a vecnej príslušnosti najvyššieho súdu v správnom súdnictve, bola teda právnemu zástupcovi žalobcu ako osobe znalej práva známa. Len oneskorené podanie žaloby bránilo súdu v merite veci o nej konať ...

Nezodpovedá skutočnosti tvrdenie žalobcu, že súd svoje zastavujúce uznesenie neodôvodnil, lebo skutočnosti, ktoré k zastaveniu konania viedli, sú v ňom riadne uvedené a okolnosti, vysvetľujúce zastavenie konania v dôsledku zmeškania lehoty, sú v ňom vyčerpávajúcim spôsobom vysvetlené aj s poukazom na obsah súdnych a administratívnych spisov.

V prípade, keby žalobca podal svoju žalobu na súd včas, súd by preskúmal zákonnosť personálneho rozkazu, osobitne z hľadiska žiadosti „o zrušenie žiadosti o prepustenie“. K včasnému podaniu žaloby však nedošlo, preto v zastavujúcom uznesení nemohol súd riešiť otázku zákonnosti postupu žalovaného pred vydaním rozhodnutia žalovaného, ktoré bolo predmetom žaloby. Poukaz na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (Zvolský a Zvolská c/a ČR vo veci č. 46129/99) nie je náležitý a výhrady žalobcu k postupu súdu z tohto hľadiska nemožno akceptovať...».

4.2 Právny zástupca sťažovateľa k vyjadreniu najvyššieho súdu v podstatnom uviedol, že „nestotožňujem sa s názorom Najvyššieho súdu..., že odvolanie bolo podané po lehote. Lehota na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti personálneho rozkazu neuplynula 26. 01. 2002, tak ako to uvádza Najvyšší súd SR...

Ustanovením § 248 ods. 2 písm. d) účinným do 31. 12. 2003 bola priamo zákonom vylúčená možnosť preskúmať rozkazy funkcionárov ozbrojených síl..., takýmto rozkazom je nepochybne aj personálny rozkaz zo dňa 19. 11. 2001, č. 048 vzťahujúci sa na navrhovateľa. ... Vzhľadom na skutočnosti uvedené vyššie ... si bol právny zástupca sťažovateľa vedomý, že ak by podal klasickú žalobu podľa V. časti O. s. p. táto by musela byť zamietnutá z dôvodu, že zákon vylučoval daný druh rozhodnutí zo súdneho prieskumu v rámci správneho súdnictva. Preto bola žaloba podávaná práve na Okresný súd Bratislava III ... v zmysle požiadaviek stanovených III. časťou O. s. p. s poukázaním na skutočnosť...,

že ak sa rozhodnutie orgánu verejnej moci dotýka niektorého zo základných práv a slobôd, tak preskúmanie tohto rozhodnutia nesmie byť vylúčené. ... Vylúčenie takéhoto rozhodnutia by mohlo znamenať porušenie čl. 46 ods. 2 Ústavy SR. ...

Zároveň si sťažovateľ uplatňuje aj trovy za úkon spočívajúci v tomto vyjadrení a to vo výške 3.176,-Sk + DPH (603,-Sk) + režijný paušál vo výške 190,-Sk = 3.969,-Sk.

Navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky po prerokovaní sťažnosti v náleze v plnom rozsahu sťažnosti vyhovel a uložil odporcovi povinnosť uhradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 10.794,-Sk na účet právneho zástupcu sťažovateľa...“.

5. Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd prerokoval túto vec na neverejnom zasadnutí, pretože najvyšší súd aj sťažovateľ vyslovili súhlas s tým, aby sa v tejto veci upustilo od ústneho pojednávania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd ak vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva a slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 36 písm. b) ústavy zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní.

Podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde ... kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach.

1. Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že postupom najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 3 SŽ 106/2004 a sp. zn. 1 SŽ-o-NS 150/2005 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 SŽ-o-NS 150/2005 z 24. augusta 2006 boli porušené ním označené základné práva. Predovšetkým namietal správnosť formálno-procesných záverov najvyššieho súdu, na základe ktorých bolo konanie o jeho správnej žalobe zastavené (resp. toto rozhodnutie bolo potvrdené), a v ďalšom predkladal argumenty, na základe ktorých malo byť jeho žalobe vyhovené.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predstavuje súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Nie je však súčasťou všeobecných súdov, ktorým preto ani nie je inštančne nadriadený.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01,

III. ÚS 362/04), ako aj zabezpečiť konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru zahŕňa „právo na súd“, to znamená právo začať konanie na súde v „občianskoprávných veciach“ ako jeden z jeho aspektov. K nemu pristupujú záruky ustanovené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu, zloženie súdu a vedenie procesu. Kvalita procesu zahrnutá v práve na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je zabezpečovaná zárukami procesného a inštitucionálneho charakteru (III. ÚS 136/03).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Vzhľadom na uvedené platí, že základné právo na súdnu ochranu nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty (hmotnoprávneho i procesnoprávneho charakteru) alebo zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona.

Z obsahu súvisiaceho spisu najvyššieho súdu sp. zn. 3 SŽ 106/2004, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že najvyšší súd uznesením zo 7. apríla 2005 konanie vo veci zastavil, v odôvodnení ktorého okrem iného uviedol, že „... ako súd vecne príslušný na preskúmanie rozhodnutia žalovaného (§ 246 ods. 2 OSP), ktorému bola vec postúpená vecne nepríslušným Okresným súdom Bratislava III. ... dospel k záveru, že žaloba o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o prepustení bola podaná po uplynutí zákonom stanovenej lehoty a konanie o nej bolo preto potrebné zastaviť. Podľa § 250b ods. 1 OSP žaloba o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia sa musí podať do dvoch mesiacov od

doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak. Zmeškanie lehoty nemožno odpustiť. Podľa § 250d ods. 3 OSP súd konanie zastaví, ak bola žaloba podaná oneskorene. V predmetnej veci bol žalobcovi vyhlásený personálny rozkaz č. 048 z 19. novembra 2001 nepochybné dňa 26. novembra 2001. ... Podľa názoru súdu lehota na podanie správnej žaloby začala plynúť vyhlásením personálneho rozkazu žalobcovi a keďže zákon neupravuje osobitnú lehotu na podanie žaloby, na jej podanie platí dvojmesačná lehota podľa § 250b ods. 1 OSP, ktorá uplynula dňa 26. januára 2002. Žaloba v predmetnej veci bola podaná až 19. novembra 2002, t. j. po uplynutí lehoty ustanovenej zákonom. ...“.

Na odvolanie sťažovateľa najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 SŽ-o-NS 150/2005 z 24. augusta 2006 rozhodol tak, že prvostupňové uznesenie potvrdil ako vecne správne. V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd po uvedení citácie na vec sa vzťahujúcich zákonných ustanovení okrem iného uviedol, že „... rozhodnutie žalovaného (personálny rozkaz) z 19. novembra 2001 číslo 048 vzal žalobca na vedomie 26. novembra 2001, kedy mu bol vyhlásený. Žalobca podal žalobu na vecne nepríslušný Okresný súd Bratislava III až 19. novembra 2002, zjavne po uplynutí zákonnej dvojmesačnej lehoty, teda oneskorene. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca podal žalobu oneskorene, nepochybil preto súd prvého stupňa, keď v zmysle § 250d ods. 3 OSP konanie o nej zastavil. Odvolací súd preto napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa s poukazom na § 246c v spojení s § 219 OSP potvrdil ako vecne správne. ...“.

Podľa § 250b ods. 1 OSP žaloba sa musí podať do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak. Zameškanie lehoty nemožno odpustiť.

Podľa § 250d ods. 3 OSP súd uznesením konanie zastaví, ak sa žaloba podala oneskorene. Odvolanie proti uzneseniu je prípustné.

Ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 11/96 zo 6. februára 1996 (uverejnenom v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu za rok 1996 pod č. 24/96, pozn.) prijal záver,

že „za porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 2 Ústavy... nemožno považovať to, ak sťažovateľ podal žalobu na Najvyšší súd... oneskorene, t. j. po uplynutí zákonnej lehoty na jej podanie podľa § 250b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, preto tento súd o nej konanie zastavil“.

Skutkový stav opísaný v namietanom rozhodnutí najvyššieho súdu korešponduje s tým, čo zistil ústavný súd z obsahu súvisiaceho súdneho spisu. Z obsahu spisu je zrejmé, že sťažovateľom (na všeobecnom súde) namietané rozhodnutie žalovaného (z 19. novembra 2001 č. 048) mu bolo oznámené (doručené) 26. novembra 2001. Keďže sťažovateľ podal žalobu na všeobecný súd až 19. novembra 2002, urobil tak zjavne oneskorene, a teda napadnuté uznesenie najvyššieho súdu (ako aj to, ktoré mu predchádzalo) je vecne správne.

2. Sťažovateľ v podanej sťažnosti argumentoval tiež tým, že pôvodne na Okresnom súde Bratislava III podal súdnu žalobu podľa III. časti OSP (a nie ako správnu žalobu podľa V. časti OSP), a ďalej tým, že 2-mesačná lehota na uplatnenie žalovaného nároku na súde začala plynúť až od 1. januára 2004 (novela Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 424/2002 Z. z.). V ďalšom argumentoval tiež rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v prípade Zvolský a Zvolská proti Českej republike č. 46129/99.

Ústavný súd v súvislosti s uvedenými námietkami sťažovateľa poukazuje predovšetkým na stanovisko najvyššieho súdu (pozri bod 4 I. časť odôvodnenia), s ktorým sa stotožňuje a v podrobnostiach naň odkazuje.

Aj podľa názoru ústavného súdu z obsahu podanej žaloby (ani navrhovaného petitu) sťažovateľa z 18. novembra 2002 (ani z následného postupu všeobecných súdov a sťažovateľa) nevyplýva, že sťažovateľ podal žalobu podľa III. časti OSP. Naopak, z jeho obsahu vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal na základe ústavne konformného výkladu § 244 a nasl. OSP (podľa čl. 152 ods. 4 ústavy) prejednávania jeho žaloby všeobecným súdom, k čomu poukazoval tiež na čl. 46 ods. 2 ústavy, ktorý sa dotýka práve správneho súdnictva. Napokon v tomto ohľade sťažovateľ ani jeho právny zástupca nenamietali voči postúpeniu

veci vecne príslušnému najvyššiemu súdu a ani na ústnom pojednávaní konanom na tomto súde.

Uvedené námietky sťažovateľa preto ústavný súd vyhodnotil ako účelové a nezodpovedajúce (procesno)právnej realite daného sporu. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ použitou argumentáciou v žalobe z 18. novembra 2002 poukazoval obširným (vysvetľujúcim) spôsobom na to, že všeobecný súd je povinný jeho záležitosť prejednať, inak by došlo k odmietnutiu spravodlivosti (k čomu argumentoval tiež citovaným nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 50/01). Uvedenú argumentáciu všeobecné súdy (okresný súd a najvyšší súd) aj akceptovali a jeho vec posúdili v zákonných medziach správneho súdnictva. Najvyšší súd tak urobil (podľa názoru ústavného súdu správne) napriek formálnej prekážke jednoduchého práva – v tom čase účinného ustanovenia § 248 ods. 2 písm. d) OSP. Zároveň sťažovateľ voči tomuto postupu, t. j. prejednaniu veci v rámci správneho súdnictva nenamietal, ani sa nedomáhal toho, aby jeho vec bola prejednaná podľa III. časti OSP (urobil tak až potom, ako najvyšší súd konanie zastavil pre oneskorenosť, pozn.).

Na základe uvedeného je možné odmietnuť aj druhú výhradu sťažovateľa, že dvojmesačná lehota na podanie správnej žaloby začala v prejednávanej veci sťažovateľovi plynúť až od 1. januára 2004, keď došlo k zrušeniu ustanovenia § 248 ods. 2 písm. d) OSP (novelou Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 424/2002 Z. z., pozn.), pretože všeobecné súdy jednak neodmietli sťažovateľovu vec z dôvodu existencie uvedeného zákonného ustanovenia § 248 ods. 2 písm. d) OSP a jednak v § 250b ods. 1 OSP ustanovená dvojmesačná lehota na podanie žaloby bola účinná od 1. januára 1992.

V neposlednom rade, ako správne uvádza tiež najvyšší súd, poukaz na prípad riešený EŠLP Zvolský a spol. proti Českej republike je v danej veci nenáležitý už len z toho dôvodu, že sa týkal iného predmetu sporu a tiež odlišnej procesnej situácie (Ústavný súd Českej republiky v danej veci podľa názoru EŠLP nesprávne posúdil účinky podaného dovolania účastníkom konania, v dôsledku čoho sa z procesných dôvodov odmietol zaoberať sťažnosťou).

3. Ústavný súd napokon poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľ bol od začiatku pred všeobecnými súdmi kvalifikovane zastúpený advokátom (ktorý bol tiež právnym zástupcom iného sťažovateľa vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. II. ÚS 50/01, na ktoré rozhodnutie poukazoval aj v tejto veci, pozn.), veľa energie pred podaním správnej žaloby strana sťažovateľa venovala požiadavkám adresovaným ministrovi obrany na prehodnotenie personálneho rozkazu č. 048 z 19. novembra 2001, a to mimo rámca riadneho opravného prostriedku (ktorý proti namietanému rozhodnutiu prípustný ani nebol), a aj z tohto dôvodu zrejme podala návrh na súde oneskorene. Aj v tejto veci preto platí, že každý demokratický štát ochranu subjektívnym právam len ponúka, ale nevnučuje a práva patria len bdelym (*vigilantibus iuris*).

4. Keďže ústavný súd nezistil namietané porušenie označených práv podľa čl. 46 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a predmetom rozhodovania najvyššieho súdu pre procesné zákonné prekážky nebolo vecné posúdenie žaloby sťažovateľa, nemohlo dôjsť ani k sťažovateľom namietanému porušeniu čl. 36 písm. b) ústavy.

5. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

6. Vzhľadom na to, že označené práva sťažovateľa postupom najvyššieho súdu neboli porušené, bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. októbra 2008